

Sondevoeding kind

Uw kind is opgenomen op de kinderafdeling en krijgt gedurende een bepaalde periode sondevoeding. Om u het geven van sondevoeding te leren, is informatie over sondevoeding onontbeerlijk. Deze brochure gaat hier zeer uitvoerig op in. U kunt de brochure ook in gedeeltes lezen en naderhand gebruiken als naslagwerk. Lees daarom de informatie rustig door. Heeft u vragen of begrijpt u bepaalde informatie niet, overleg dan met een van de verpleegkundigen van de afdeling.

Wanneer in deze brochure wordt gesproken over het kind gebruiken we voor de leesbaarheid van de tekst hij en hem in plaats van hij/zij en hem/haar. Staat in de tekst ouders vermeld, dan worden hiermee ook andere verzorgers van een kind bedoeld, zoals pleegouders, voogd, enzovoort.

Inleiding

Kinderen kunnen om verschillende redenen sondevoeding krijgen.

- Het kan zijn dat een kind (nog) niet zelf kan of mag drinken, bijvoorbeeld als het kind te ziek is of te vroeg geboren.
- Daarnaast kan het zijn dat een kind maar een gedeelte van de voeding zelf drinkt en de rest via een sonde toegediend krijgt.
- Uw kind niet goed groeit en daarom de voeding aangevuld moet worden.

Een of meerdere redenen zijn voor uw kind van toepassing. Daarom krijgt hij voor een kortere of langere periode sondevoeding.

Het geven van sondevoeding is een verpleegkundige handeling, echter ouders kunnen en mogen dit na instructie wel doen.

We leren u de verschillende handelingen van het geven van sondevoeding stap voor stap aan.

Een handeling wordt afgetekend in de aftekenlijst (achter in dit boekje) zodra u deze zelfstandig kunt uitvoeren.

Geeft u al sondevoeding (bijvoorbeeld omdat uw kind uit een ander ziekenhuis komt of thuis al sondevoeding krijgt), dan krijgt u toch deze informatiebrochure. U mag de verschillende handelingen van sondevoeding geven voordoen, waarna de handelingen worden afgetekend.

In deze brochure vindt u informatie over wat sondevoeding is en het geven van sondevoeding. De handelingen voor het leren geven van sondevoeding wordt beschreven. De aftekenlijst voor het aftekenen van de verschillende handelingen vindt u achterin de brochure.

We realiseren ons dat u erg veel informatie krijgt. Mocht u daarom vragen hebben, stel ze dan gerust aan de verpleegkundige die u en uw kind begeleidt.

Sondevoeding

Wat is sondevoeding?

Sondevoeding (ook wel enterale voeding genoemd) is voeding in vloeibare vorm, die meestal door een slangetje via de neus wordt toegediend. Door dit slangetje, de sonde, komt de voeding via neus en slokdarm in de maag terecht. Met behulp van een spuit kan de voeding worden toegediend.

In sondevoeding zitten alle voedingsstoffen, die uw kind nodig heeft. De voeding kan geheel in plaats van de normale voeding worden gebruikt. Het is ook mogelijk dat sondevoeding wordt gebruikt als aanvulling op de normale voeding van uw kind. Dit is afhankelijk van de situatie van uw kind en wordt in overleg met u en de verpleegkundige en de kinderarts besproken.

Omdat sondevoeding direct in de maag komt, proeft uw kind niets. Alleen wanneer hij opboert, ervaart hij wat van smaak en/of geur van de voeding.

Sonde inbrengen in ziekenhuis

Het inbrengen van een sonde is niet pijnlijk voor uw kind, maar is wel een vervelend gevoel. Waarschijnlijk zal hij gaan huilen en zich verzetten tegen het inbrengen van de sonde door het hoofd weg te draaien of proberen de sonde eruit te trekken. Bij het inbrengen van de sonde kan hij gaan niezen of hoesten, soms zelfs kokhalzen of braken.

Soorten voedingssondes:

- gewone sonde(PVC), in diverse maten (baby, kind, volwassenen)
- verblijfssonde (PUR), in diverse maten

De soort sonde, die uw kind krijgt, wordt in overleg met de verpleegkundige bepaald. Dit is onder andere afhankelijk van de reden waarom uw kind sondevoeding krijgt.

Controleren van de sonde

Het geven van sondevoeding begint met het controleren van de sonde. Het gevaar bestaat namelijk dat de sonde niet meer goed zit, bijvoorbeeld doordat uw kind aan de sonde heeft getrokken of dat de sonde omhoog gekomen is ten gevolge van hoesten en/of braken.

Als in deze situatie sondevoeding wordt gegeven, bestaat er de kans dat de voeding in de luchtwegen of longen terecht komt. Wat kan leiden tot een luchtweginfectie of longontsteking.

Controle juiste ligging van de neusmaagsonde

Er zijn verschillende manieren om te controleren of de neusmaagsonde op de juiste plaats ligt.

- A. Dit kan door de zuurgraad (de PH) van het maagsap te bepalen en kijken hoe het maagsap er uit ziet.
- B. Een andere methode is het controleren van het markeringsstreepje op de sonde, de fixatie van de sonde.
- C. Indien mogelijk, kijken of de sonde nog goed achter in de keel ligt en niet opgekruld in de mond.

Ad. A:

Deze manier hoeft alleen gebruikt te worden als de sonde (opnieuw) ingebracht wordt, of als er een vermoeden bestaat dat het uiteinde van de sonde niet (meer) in de maag ligt. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren na hevig hoesten, overgeven of trekken aan de sonde.

De zuurgraad of de PH kan bepaald worden met een speciaal stripje. Deze stripjes krijgt u meegeleverd. Lees eerst de gebruiksaanwijzing.

U gaat als volgt te werk:

- Spuit met een spuit de sonde door met wat lucht (2-5 ml).
- Trek dan enkele druppeltjes maagsap op, (let op dat er niet te hard en te snel wordt opgetrokken bij het controleren van de sonde, want de sonde kan zich dan vastzuigen aan de maagwand).
Kijk hoe het maagsap er uit ziet. Maagsap ziet er in het algemeen meestal helder en kleurloos uit, of is troebel door net gegeten of gedronken voeding en vocht. Het kan ook lichtbruin of grasgroen zijn. Als u twijfelt, neem dan contact op met een (kinderthuiszorg)verpleegkundige of (huis) arts.
- Van het opgetrokken maagsap kunt u de PH bepalen. Bevochtig alle vakjes op de PH-strip en lees de waarde af met behulp van de kleurentabel op de verpakking (2,0 – 9,0).
Als de gemeten waarde < 5,5 is, dan ligt de neusmaagsonde met zeer grote waarschijnlijkheid in de maag en kunt u starten met de sondevoeding. Als de gemeten waarde > 5,5 is, dan is het verstandig om eerst met de (kinderthuiszorg)verpleegkundige of (huis) arts te overleggen, voordat u met de sondevoeding start.

Als het niet lukt om een paar druppeltjes maagsap op te trekken, kan dit komen omdat het uiteinde van de sonde niet in het maagsap ligt. U kunt dan uw kind even op de zij leggen. Door verandering van

houding kan het uiteinde van de sonde wel in de maaginhoud komen te liggen.

Ad. B:

Het controleren of de sonde nog goed is afgeplakt en of het markeringsstreepje nog op de juiste plaats zit kan gebruikt worden bij alle handelingen aan de neusmaagsonde, zoals het verwisselen van de sondevoeding of het toedienen van medicatie.

Aangezien de verantwoordelijkheid voor het geven van sondevoeding in het ziekenhuis bij de verpleging ligt, wordt de sonde in het ziekenhuis altijd door de verpleegkundige gecontroleerd. Indien uw kind met sonde naar huis gaat, leert de verpleegkundige u het controleren van de sonde aan.

Indien u thuis twijfelt of de sonde nog goed zit of uw kind heeft de sonde uitgetrokken, dan kunt u bellen naar de kinderthuiszorg of de kinderafdeling (afhankelijk wat er is afgesproken) om een nieuwe sonde in te laten brengen.

Geven van de sondevoeding

Het geven van sondevoeding kan met een spuit of met een voedingspomp.

Met een spuit

Sondevoeding wordt (hand)warm gegeven met behulp van een spuit. De voeding wordt telkens in de spuit opgetrokken en *langzaam* ingespoten. Om teruglopen van de voeding te voorkomen, wordt de sonde telkens dichtgemaakt of dicht geklemd als er een nieuwe spuit met voeding wordt opgetrokken.

Met een voedingspomp

De hoeveelheid voeding die gegeven moet worden en de inloopsnelheid spreekt de kinderarts af. De firma Sorgente geeft uitleg over de voedingspomp en levert eventueel de voeding en de materialen.

Afkoppelen van de sonde

Afhankelijk van de soort voedingssonde spuit u na het geven van de voeding een paar milliliter kraanwater in de sonde dit om verstopping te voorkomen door (dikke) voeding of medicatie. Is de sonde verstopt en kan de verstopping niet worden opgelost met lauw water, dan moet er een nieuwe sonde worden ingebracht.

De gewone sonde (PVC) mag thuis 5 dagen blijven zitten.

Een verblijfsonde (PUR) mag maximaal 6 weken blijven zitten.

Medicijnen via de sonde

Indien uw kind medicatie krijgt, kan dit vaak ook per sonde worden gegeven. Dit mag u nooit op eigen initiatief doen, maar altijd na overleg met de verpleegkundige. Bepaalde medicijnen kunnen namelijk de sonde doen verstopten of mogen niet worden fijngestampt. Sommige medicijnen mogen niet via de sonde worden gegeven. Bijvoorbeeld medicijnen, die moeten werken in mond of slokdarm, komen bij toediening via de sonde rechtstreeks in de maag terecht.

Overleg daarom vooraf met de verpleegkundige (eventueel met de arts of apotheker) welke medicijnen u zonder problemen via de sonde kunt geven.

En informeer naar de juiste wijze van toediening, zoals op nuchtere maag of juist tijdens de voeding. De apotheker kan zo mogelijk de medicijnen in een andere vorm leveren, bijvoorbeeld als vloeistof of in poedervorm.

Hygiëne

Het is belangrijk hygiënisch te werken bij het geven van sondevoeding, omdat de voeding, de sonde en andere hulpstukken gevoelig zijn voor de groei van bacteriën. Te veel bacteriën kunnen diarree of misselijkheid veroorzaken.

Als het buiten erg warm is, let dan extra op de hygiëne. Bacteriën groeien namelijk sneller in een warme omgeving.

Voordat sondevoeding wordt gegeven, wast u zorgvuldig de handen. Leg de benodigde materialen op een schoon oppervlak. Vervang de spuit zo vaak als u heeft afgesproken met de firma Sorgente.

Thuis kan een spuit namelijk meerdere keren gebruikt worden. Spoel deze iedere keer na gebruik schoon.

Bewaren in een schoon bakje in de koelkast.

Stappenplan

Het stappenplan voor het leren geven van sondevoeding in het ziekenhuis of thuis dient stap voor stap te worden gevolgd. Er is geen tijdslimiet waarbinnen de handelingen moeten zijn aangeleerd. Het is mogelijk dat verschillende stappen op dezelfde dag of in één keer worden aangeleerd.

Voorwaarde voor het geven van sondevoeding thuis is dat minimaal twee personen de handeling kunnen uitvoeren. Bijvoorbeeld beide ouders of een van de ouders en een familielid.

Stappenplan voor het geven van sondevoeding in het ziekenhuis

Stap 1:

- Een verpleegkundige geeft de brochure 'Sondevoeding bij een kind' aan de ouders.
- De verpleegkundige geeft mondeling uitleg aan ouders over het geven van sondevoeding.
- De verpleegkundige controleert de sonde.
- De verpleegkundige doet het geven van sondevoeding voor en geeft tegelijkertijd uitleg.
- Eventueel geven de ouders sondevoeding onder begeleiding en toezicht van de verpleegkundige.
- De verpleegkundige koppelt de sonde af.

Stap 2:

- De verpleegkundige vraagt de ouders waar op gelet moet worden bij het geven van sondevoeding. Ze gaat na welke informatie de ouders hebben begrepen en op welke onderdelen aanvullende uitleg is gewenst.
- De verpleegkundige controleert de sonde.
- De ouders geven zelfstandig sondevoeding.
- De ouders koppelen onder begeleiding de sonde af.

Stap 3:

- Evaluatie van de instructie.

Stappenplan voor het geven van sondevoeding thuis

Stap 4:

- De verpleegkundige geeft uitleg over het controleren van de sonde.
- De verpleegkundige doet het controleren van de sonde voor.
- De ouders geven zelfstandig sondevoeding en koppelen de sonde af en geven daarbij uitleg over hun handelen.

Stap 5:

- De ouders controleren onder begeleiding en toezicht van de verpleegkundige de sonde en geven daarbij uitleg over hun handelen.
- De ouders geven sondevoeding en koppelen sonde af.
- Doorspoelen met enkele milliliters kraanwater.

Stap 6:

- Evaluatie van de instructie.

Stappenplan ten aanzien van het fixeren van een sonde:

Stap 7:

- De verpleegkundige geeft uitleg over fixeren van de sonde en de benodigde materialen.
- De verpleegkundige doet het fixeren van de sonde voor.
- De ouders controleren hierna zelf de ligging van de sonde onder toezicht van de verpleegkundige en

- geven daarbij uitleg over hun handelen, geven vervolgens sondevoeding en koppelen de sonde af.
- Indien de situatie zich voordoet fixeren de ouders de sonde.

Stap 8:

- Evaluatie van de instructie.

Voorwaarden voor ontslag uit ziekenhuis met sondevoeding

1. Beide ouders (of een van de ouders en een tweede persoon) kunnen sondevoeding toedienen.
2. Het stappenplan is afgetekend.
3. De benodigdheden voor het geven van sondevoeding worden via de afdeling besteld bij de firma Sorgente. Indien een voedingspomp nodig is, maakt de firma Sorgente een afspraak met u, om hierover instructies te geven.

De benodigdheden zijn onder andere:

- spuit
- voedingssondes
- leukoplast
- duoderm/tegaderm (voor fixatie)
- sondevoeding (indien dit is voorgeschreven)
- verbindingsstukje
- sondevoedingssystemen + voedingscontainers
- PH-strips en indicator
- Evt. voedingspomp

Bij problemen met het controleren van de sonde of het geven van de sondevoeding kunt u altijd contact opnemen met de kinderthuiszorg of de kinderafdeling (afhankelijk welke afspraak er gemaakt is). Indien een nieuwe sonde door een verpleegkundige moet worden ingebracht, verzoeken wij u vriendelijk altijd eerst te bellen naar de MKC-KIND A1.

De verpleegkundige maakt een afspraak met u om opnieuw een sonde in te brengen.

Ons telefoonnummer is (0475) 38 24 50.

Neemt u s.v.p. alle spulletjes mee die nodig zijn voor het inbrengen van de sonde (sonde, pleister enz.).

Aftekenlijst voor het geven van sondevoeding

Het geven van sondevoeding is een verpleegkundige handeling. Ouders mogen en kunnen deze handeling ook aanleren. De verantwoordelijkheid van het geven van sondevoeding ligt in het ziekenhuis bij de verpleegkundige, ook als u zelf de sondevoeding toedient. Met behulp van het stappenplan wordt het geven van sondevoeding stapsgewijs aangeleerd.

Het stappenplan wordt afgetekend op de aftekenlijst, zodra de ouders een handeling zelfstandig kunnen uitvoeren. De aftekenlijst wordt bewaard in het dossier.

In de eerste twee kolommen tekenen de ouders af of een ouder en een tweede persoon.

Als de handeling goed wordt uitgevoerd, tekent de verpleegkundige af in de derde kolom.

Aftekenlijst:

Naam kind:.....

Geboortedatum:.....

Soort sonde:.....

Soort voeding:.....

Handelingen	Paraaf ouder	Paraaf 2^e persoon	Paraaf verplk
Ouders hebben schriftelijke informatie over het geven van sondevoeding gekregen.			
Ouders kennen de anatomie van de neus- en keelholte en de ligging van de sonde.			
Ouders kunnen de maatregelen benoemen, die voor voldoende hygiëne zorgen bij het geven van sondevoeding en houden hier rekening mee.			
Ouders controleren op de juiste wijze of de sonde goed zit.			
Ouders voeren alle handelingen bij het geven van sondevoeding in de juiste volgorde uit.			
Ouders kunnen op de juiste wijze de sonde afkoppelen en geven kraanwater door de sonde			
Ouders fixeren de sonde op de juiste wijze. (Indien de ouders dit willen leren.)			

Evaluatie

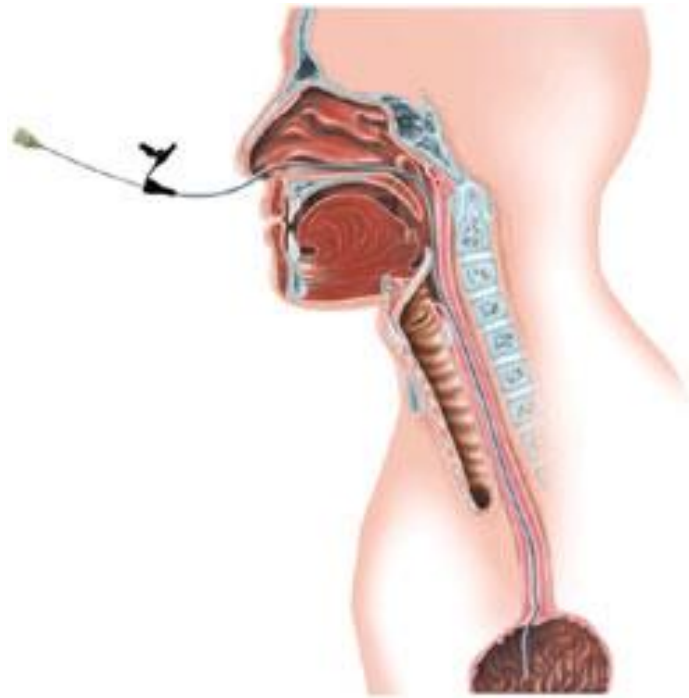
De verpleegkundige van de kinderafdeling evalueert tenslotte hoe het aanleren van sondevoeding geven is verlopen. Hoe u het aanleren en de begeleiding door de verpleegkundigen hebt ervaren en of er vragen zijn. Ook wordt tijdens de evaluatie nagegaan of er bepaalde zaken zijn blijven liggen.

Heeft u punten ter verbetering dan vernemen wij dat graag.

BIJLAGE

Anatomie van neus- en keelholte

De afbeelding laat een dwarsdoorsnede zien van de neus- en keelholte. Hierop is te zien dat de slokdarm en de luchtpijp vlak langs elkaar lopen. Achter in de keelholte is een verbinding tussen de luchtpijp en de slokdarm. Het is dus mogelijk dat een sonde, die wordt ingebracht, in de luchtpijp terecht komt in plaats van in de slokdarm. Daarom is het controleren van de ligging van de sonde van groot belang elke keer voordat er sondevoeding wordt gegeven.

Laurentius Ziekenhuis
Mgr. Driessenstraat 6
(hoofdingang bereikbaar via de Oranjelaan)
6043 CV Roermond
www.lzr.nl

Patiëntencommunicatie Laurentius ziekenhuis
34277140 - Kindergeneeskunde - november 2019